

PŘEHLED BOHEMIKÁLNÍCH NOBILITAČNÍCH A INKOLÁTNÍCH KAUZ 1705–1780

V tomto souboru obsažená tabulka přináší soupis bohemikálních nobilitačních a inkolátních kauz, které byly autorským týmem zjištěny během studia této problematiky v rámci grantového projektu GA ČR P405/11/1055 *Nobilitační politika habsburských panovníků v českých zemích v 18. století*. Do tabulky byly zahrnuty všechny dosud zjištěné nobilitační a inkolátní kauzy, které byly v letech 1705–1780 realizovány habsburskými panovníky Josefem I., Karlem VI. a Marií Terezií z jejich české královské moci. Tyto kauzy byly proto do roku 1752 vyřizovány samostatnou českou kanceláří a od roku 1752 jejím nástupcem, jímž bylo directorium in publicis et cameralibus (resp. od roku 1762 spojená česko-rakouská dvorská kancelář). Ačkoliv roku 1752 došlo k vytvoření jednotné šlechtické titulatury dědičných zemí, která nyní zahrnovala jak původní teritoriálně samostatné šlechtické tituly českého státu i rakouských dědičných zemí, v kancelářské evidenci byly nadále odlišovány kauzy bohemikálního charakteru, tj. kauzy směřované do prostoru historických českých zemí, a které tak bylo možno odlišit od kauz, jež se vázaly k tzv. starorakouským dědičným zemím.¹ U inkolátních kauz byl jejich striktně bohemikální charakter zřejmý po celé studované období, což bylo dáno právní podstatou instituce inkolátu – ten byl udělován pouze pro území českých zemí popř. jen pro Slezsko.²

Základním zdrojem informací pro níže zařazenou tabulku byly především archivní prameny – v první řadě to byly příslušné nobilitační a inkolátní spisy české dvorské kanceláře a jejich nástupců po jejím sloučení s dosud samostatnou rakouskou dvorskou kanceláří roku 1749. V případě inkolátních kauz jsme vycházeli také z excerptce lístkového katalogu inkolátů Augusta von Doerr z přelomu 19. a 20. století.³ Doplnkově byla využita dostupná genealogická a heraldická literatura.⁴ Vytvořená tabulka přirozeně neobsahuje absolutně všechny nobilitační a inkolátní kauzy, které byly ve studovaném období realizovány českou dvorskou kanceláří a po

¹ K problematice odlišení austriakální a bohemikální řady nobilitačních kauz po roce 1752 detailně viz BRŇOVJÁK, Jiří: *Šlechticem z moci úřední. Udělování šlechtických titulů v českých zemích v letech 1705–1780* (= Nobilitas in historia moderna, 7). Ostrava 2015, s. 17–20.

² K inkolátu v zemích Koruny české, resp. jeho variantě platné pouze ve Slezsku viz tamtéž, s. a 101–128 a 338–347.

³ Národní archiv, fond Česká dvorská kancelář, inv. č. IV-D-1, sign. 752, kart. 410–513; Národní archiv, fond Salbuchy; Národní archiv, fond Genealogicko-heraldická sbírka Augusta Doerra 1870–1910, inv. č. 35–37, rejstřík k inkolátům I–III; Österreichisches Staatsarchiv, Allgemeines Verwaltungsarchiv, Adelsarchiv, Hofadelsakten. K uváděným archivním souborům se váže také tato soupisová literatura: DOERR, August von: *Der Adel der böhmischen Kronländer. Ein Verzeichnis derjenigen Wappenbriefe und Adelsdiplome, welche in den böhmischen Saalbüchern des Adelsarchives im k. k. Ministerium des Innern in Wien eingetragen sind*. Prag 1900; ROUBÍK, František – CULKOVÁ, Dagmar – KOLLMANN, Josef: *Numerický inventář a abecední rejstřík, 1–6* (= Inventáře a katalogy fondů Státního ústředního archivu v Praze). Praha 1981; FRANK, Karl Friedrich von: *Standeserhebungen und Gnadeakte für das Deutsche Reich und die Österreichische Erblande bis 1806 sowie kaiserlich österreichische bis 1823, 1–5*. Schloss Senftenegg 1967–1974.

⁴ Zejm. BLAŽEK, Conrad: *Der abgestorbene Adel der Preussischer Provinz Schlesien, 1–3* (= J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch, 6/8). Nürnberg 1887–1894; BLAŽEK, Conrad: *Der Adel von Oesterr.-Schlesien* (= J. Siebmacher's..., 4/11). Nürnberg 1885; KADICH, Heinrich von – BLAŽEK, Conrad: *Der mährische Adel* (= J. Siebmacher's..., 4/10). Nürnberg 1899; MERAVIGLIA-CRIVELLI, Rudolf Johann Graf: *Der böhmische Adel* (= J. Siebmacher's..., 4/9). Nürnberg 1885; MAŠEK, Petr: *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 1–2*. Praha 2008–2010; PILNÁČEK, Josef: *Rody starého Slezska*. Brno 2010; PILNÁČEK, Josef: *Staromoravští rodové*. Brno 2011; SEDLÁČEK, August: *Českomoravská heraldika. Část zpláštní*. Praha 1925; četná genealogická hesla v *Ottově slovníku naučném*.

roce 1749 jejími nástupci. Takovýto absolutní seznam nelze pro absenci použitelných kancelářských register v podstatě sestavit. Přesto se domníváme, že studované prameny umožnily vytvořit přehled, který se od absolutního počtu realizovaných kauz liší naprosto zanedbatelně. Forma zveřejnění našeho přehledu navíc umožňuje jeho potenciální průběžné aktualizování a upřesňování.⁵

STRUKTURA TABULKY/PŘEHLEDU BOHEMIKÁLNÍCH NOBILITAČNÍCH A INKOLÁTNÍCH KAUZ Z LET 1705–1780

Sloupec č. 1 obsahuje jména příjemce, resp. příjemců příslušného panovnického (nobilitačního nebo inkolátního) privilegia. Křestní jména příjemců jsou jednotně přepisována v české variantě, příjmení a udělené přídomky v původní (transkribované) verzi, v níž se objevují v příslušných nobilitačních nebo inkolátních spisech. U jmen rodů, jejichž česká podoba je již fixována v tradiční české genealogické a heraldické literatuře⁶ nebo v běžně dostupných a uznávaných historických pracích, jsme dali přednost této české podobě. Snažili jsme se tak vyhnout velmi nepříjemně a komplikovaně vyhlížejícím dobovým německým variantám tradičních českých jmen, např. Voříkovských z Kundratic (dobově Worzikowsky von Kundratitz), Netolických z Eisenberka (Netolitzky von Eissenberg), Žerotínů (dobově Zierotin) apod. Tyto varianty případně uvádíme v závorkách. Sloupec č. 2 obsahuje datum vydání privilegia. V sloupci č. 3 jsou zaznamenány konkrétní šlechtické tituly udělené v rámci nobilitačních kauz a do sloupce č. 4 s nimi spojené šlechtické přídomky a čestná distinktivní oslovení (tituly). Sloupec č. 5 obsahuje záznam o udělení inkolátu, ať již k němu došlo v rámci nobilitačního řízení nebo cestou samostatného inkolátního řízení. Pokud byl inkolát udělen spolu se šlechtickým titulem, tedy v rámci nobilitačního řízení, avšak s poněkud odlišným datem (jak se stalo zvykem od počátku 50. let 18. století), je toto datum výslovně uvedeno právě v sloupci 5.⁷ Datace inkolátu uděleného v rámci samostatného inkolátního řízení je uváděno ve sloupci č. 2. Samostatné inkolátní kauzy jsou pro přehlednost zvýrazněny kurzivou. Ve sloupci č. 6 se nachází informace o profesním zařazení příjemce nobilitačního či inkolátního řízení v době zisku privilegia nobilizace nebo o profesi, již příjemci vykonávali naposled před ziskem šlechtického titulu nebo inkolátu. U mnoha osob není příslušné pole šestého sloupce vyplněno, neboť u nich nebyla profese podle zvolených kritérií výběru zaznamenána. Důvody mohly být v zásadě tři: a) tyto osoby ještě nezačaly žádnou profesi vykonávat; b) živily se hospodařením na svém statku (byli to oprávnění držitelé svobodných statků, mezi něž patřili zejména představitelé tradiční stavovské šlechty nebo do počátku 18. století mnozí nešlechtičtí držitelé svobodných statků ve Slezsku⁸); c) profesi u nich nebylo možno vůbec zjistit. Do tabulky byly primárně zahrnuty informace, které byly zjištěny při studiu archivních pramenů. Na četné odlišnosti od informací obsažených v dostupné studované literatuře z kapacitních důvodů neupozorňujeme.

Zpracovali Jiří Brňovják, Adam Polášek, Aleš Zářický a Zbyněk Žouželka
© Ostravská univerzita v Ostravě, 2015

⁵ Statistické zhodnocení studovaného souboru kauz viz BRŇOVJÁK, Jiří: *Šlechticem*, s. 173–186.

⁶ Srov. pozn. č. 4 (s výjimkou dvoudílného soupisu P. Maška).

⁷ BRŇOVJÁK, Jiří: *Šlechticem*, s. 86.

⁸ Srov. pozn. 2.